

Білінгвальна освіта в Україні та світі

Курінний О.В., викладач кафедри іноземних мов Сумського національного аграрного університету.

В регіонах та країнах, де державною є не одна мова, а дві чи більше, там де люди у повсякденному житті вживають декілька мов, постає питання скільки та які мови використовувати при навчанні у навчальній, середній та вищій формах освіти. Чи є перевагою, коли людина при навчанні може оперувати двома чи більше мовами. Освіта, де при навчанні вживаються не одна, а дві мови називається білінгвальною

Аналіз актуальних досліджень.

Білінгвальна освіта у школах Європи є предметом вивчення у працях таких зарубіжних дослідників, як М.Байрам, К. Бейкер, Х. Б. Бердсмор, К. Гаррусте, Д. Ельснер, Дж. Леман, Г.Мейер, Р. Пірі, Т. Тінслі, Дж. Трім, Ф. Худ та ін.

Серед українських науковців питання іншомовної та білінгвальної освіти в країнах-членах Ради Європи досліджують Боднарчук Т.В., Тадеєва М.І., Поченюк Я.В., Штифурак А.В. та інші. І хоча теоретичні засади білінгвальної освіти цілком висвітлені, але практичні шляхи запровадження цієї системи в освіті, а також вивчення її переваг вважається мало розкритою темою.

Ця стаття присвячена проблемі визначення ефективності білінгвального навчання в умовах вітчизняної освіти та має на меті розглянути переваги та недоліки білінгвальної (двомовної) освіти.

Білінгвізм (двомовність, лат. *bi-* 'два' + *lingua* 'мова'.) це практика поперемінного користування двома мовами; володіння двома мовами і вміння за їх допомогою здійснювати успішну комунікацію (навіть при мінімальному знанні мов); однаково досконале володіння двома мовами, вміння в рівній мірі використовувати їх в необхідних умовах спілкування.

Людей, які володіють двома мовами, називають білінгвами, трьома — полілінгвами, більше трьох — поліглотиами. Оскільки мова є функцією

соціальних угруповань, то бути білінгвом — значить належати одночасно до двох різних соціальних груп.

Причини вибору виховання дітей в середовищі двох або більше мов є дуже різноманітними, як і самі сім'ї. Навіть слово "білінгвізм" має різні значення для різних сімей. Для деяких сімей, можливість простого розуміння двох мов, але говоріння лише однією може стати двомовністю, в той час як інші батьки чекають від своїх дітей бути не лише двомовними, але й грамотними в обох мовах. Незалежно від цілей, які потрібно досягнути для розвитку двомовності в кожній родині, успіх, як уявляється, залежить від того, який "мовний план" був розроблений заздалегідь. Сім'ям, яким потрібен час, щоб зрозуміти, як їх діти будуть розвиватися на двох мовах, і які беруть на себе необхідні для цього зобов'язання, як правило, більш успішні у вихованні білінгвальних дітей.

Знання двох і більше мов справді дає дітям дуже багато переваг у житті. Двомовні діти мають перевагу знання двох культур, є здатними спілкуватися з більшою кількістю людей, і мають можливі економічні переваги у майбутньому. Дослідження навіть показали переваги мислення у білінгвів. Але вирішивши виховувати білінгвальних дітей слід ретельно все продумати, так як це впливатиме на дітей протягом решти їх життя. Батьки повинні розглянути питання самоствердження особистості дитини, самооцінки, можливості навчання, а також соціальні фактори при плануванні двомовність. Виховати дитину білінгвом - це особливий подарунок, що батьки можуть запропонувати своїм дітям, але цей подарунок повинен бути спланований і презентований з обережністю, щоб його можна було добре використовувати і оцінити у майбутньому.

Білінгвальне навчання являє собою один з найбільш ефективних методів виховання та освіти. В таких країнах як США, Канада, Швейцарія існують громади, які використовують більш ніж одну мову і як результат в системі освіти присутнє двох, а інколи і трьохмовне навчання.

Аналізуючи систему середньої та вищої освіти в Україні можна сказати, що білінгвальній системі не приділяється належної уваги. Це відбувається з різних

причин: недостатня обізнаність, нерозуміння цілей, які ставить перед собою білінгвальна система і т.д. Якщо ж вона і реалізується певним чином, то це відбувається скоріш інтуїтивно, ніж з запровадженням теоретичних основ методу.

Треба відмітити, що білінгвальне навчання можна використовувати не лише для офіційної мови та мови спілкування (наприклад українська та російська), але й також для вивчення іноземної мови (наприклад англійська). У світлі цього білінгвальне навчання набуває багаточислених переваг. В даному контексті доречніше вживати більш вузьке розуміння білінгвального навчання і казати про білінгвальний метод вивчення іноземної мови. Цей метод виник як критика аудіовізуального методу вивчення іноземної мови. Він сприяє вивченню як рідної так і іноземної мови. У світі існує багато моделей білінгвального навчання, які різняться між собою по ступеню включення першої або другої мови.

Які переваги двомовної освіти?

Двомовна освіта дозволяє учням розвивати першу мову поряд з другою мовою або глобальною мовою, наприклад англійською.

Також існують зростаючі докази, що свідчать про те, що існують потенційні вигоди для особи, школи та суспільства, в тому, щоб бути двомовними, наприклад:

- підвищена розумова гнучкість
- поліпшення міжкультурних навичок
- розширення можливостей для глобального обміну та торгівлі

можливість повноцінного вивчення іноземної мови на батьківщині, у своєму культурному середовищі;

можливість комфортно відчувати себе в інших країнах завдяки відмінному знанню іноземної мови;

- навчання двома і більше мовами не тільки робить їх вивчення більш легким, але й здатним розвивати комунікативні навички, мобільність і гнучкість взагалі.

Недоліки білінгвальної освіти:

- під виглядом білінгвальної освіти відбувається відрив дітей від їх рідних культурних цінностей та прищеплення цінностей народу, мову якого вони вивчають;

- нестача кваліфікованих викладачів, через що складається ситуація, коли дитина і іноземну мову знає не досконало, і свій - значно гірше дітей зі звичайних шкіл.

- Білінгвальне навчання це дуже дорогий вид навчання, що потребує багаточислених коштів на утримання викладачів з обох чи декількох моа.

Білінгвальне навчання є потужним засобом підготовки майбутніх спеціалістів в будь-якій галузі. За допомогою цього метода учні не лише отримують професійні знання, але й розширюють свій кругозір. Білінгвальне навчання дозволяє студентам більш вільно почуватися на ринку праці.

Не дивлячись на те, що білінгвальна освіта має певні недоліки, можна зробити висновки, що все ж таки переваг вона має більше. Про це свідчать дані і психологів, які стверджують, що білінгви мають кращі розумові здібності, більш винахідливі, мають креативне мислення, мають кращу пам'ять ніж монолінгви та гнучкий розум. Для них характерно раціональне мислення, вони краще вивчають іноземні мови, легше соціалізуються, більш відкриті різноманітним культурам. Крім того, білінгвізм несе економічні переваги для людини в майбутньому.

Білінгвальний метод вивчення іноземної мови можна застосовувати у середній та вищій ланках освіти для покращення ефективності засвоєння іноземних мов, що є дуже актуальним для України, яка знаходиться в процесі інтеграції у Європейське суспільство, яка увійшла в Болонську систему, і має на меті все більше інтегруватися в прогресивний європейський та світовий соціум.

ЛІТЕРАТУРА

1. «Про вищу освіту». Закон України від 19 жовтня 2006 р. Київ. Парламентське вид-во. 2006. 64 с.

2. «Про освіту» Закон України № 1060-ХІІ від 23.05.91/Законодавство України про освіту та науку. Київ. Парламентське вид-во. 1999. 128 с

3. Боднарчук Т. Моделі білінгвальної освіти у теорії та досвіді діяльності сучасної школи. Вісник Львівського університету. Педагогічна серія. 2007. №22. С.212-219
4. Хребтова В.В. Білінгвальне навчання в контексті сучасних інтеграційних концепцій освіти. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Перекладознавство та міжкультурна комунікація. 2017. Вип 2. С.124-128
5. Цимбалюк. О. Білінгвальне навчання в контексті сучасних інтеграційних концепцій освіти. URL: orfev.com.ua/index.php?option=com_k2&view=item&id=194:bilingvalne-navchannya-v-konteksti-suchasnih-integratsiynih-kontseptsiy-osviti&Itemid=550 (дата звернення 25.04.2019)